

2015

Jaarverslag Stichting Titurel

INHOUDSOPGAVE JAARVERSLAG 2015

1.	Inleiding.....	3
2.	Profiel van de organisatie.....	4
2.1.	Algemene gegevens.....	4
2.2.	structuur van de organisatie	4
2.3.	Kerngegevens	6
2.3.1.	Missie & visie.....	6
2.3.2.	Wonen	6
2.3.3.	Werkplaatsen	7
2.3.4.	Ambulante begeleiding & logeren	8
2.4.	Samenwerkingspartners.....	8
3.	Bestuur, toezicht, bedrijfsvoering.....	9
3.1.	Raad van Bestuur.....	9
3.2.	Raad van Toezicht.....	10
3.3.	bedrijfsvoering.....	12
3.3.1.	P & C cyclus	12
3.3.2.	Risico's.....	12
3.5.	Medezeggenschap cliënten.....	12
3.5.1.	Cliëntenraad	13
3.5.2.	Huisavond.....	14
4.	Beleid, inspanningen en resultaten 2015.....	14
4.1.	Organisatie.....	15
4.1.1.	Kwaliteit.....	15
4.1.2.	Contractering.....	18
4.1.3.	Professionalisering	18
4.2.	Ontwikkelingen m.b.t. het zorgaanbod:.....	19
4.2.1.	Ontwikkeling werkgebieden.....	19
4.2.2.	Ontwikkeling m.b.t. accommodatie	20
5.	Bijlagen	20
5.1	Bestuurders in gesprek	21
5.2	De cliëntenraad is een bondgenoot.....	24
5.3	Gasten genieten op Titurel	26

5.4	Jaarfeesten voor rust en regelmaat	29
5.5	Roland schittert in toprestaurant	31
5.6	Het is hier fantastisch!	34
5.7	Werk ze!	36
5.8	Wilgen knotten is het nuttigste uitstapje mét pannenkoeken	39

1. Inleiding

Met dit jaardocument bieden we u graag een terugblik op het reilen en zeilen van Titurel in het afgelopen jaar.

Vanuit wet- en regelgeving is een beperkte verantwoording eigenlijk voldoende voor onze stichting; in 2015 verleenden we immers voornamelijk zorg die gefinancierd werd door PGB's en –in beperkt volume- zorg in onderaanneming. Toch kiezen we ervoor iets 'groter' in te zetten en zo reeds voor te sorteren op komende ontwikkelingen.

Naast 'de zakelijke' verantwoording willen we ook het persoonlijke perspectief van onze cliënten, medewerkers, vrijwilligers, ouders en andere betrokkenen naar voor laten komen. Uiteindelijk gaat het immers om de ervaringen van onze cliënten: de lol die zij beleven bij het werken in het bos, de gevoelde trots bij het 'gastheer' zijn voor onze oudere buurtbewoners, de gezamenlijke vakanties. Het gaat om de betrokkenheid die de ouders voelen in de cliëntenraad, de ervaren verbinding die gevoeld wordt bij de voorbereiding van het kerstspel.

Daaruit spreekt ook de identiteit van Titurel. We geven deze verhalen een plaats, als bijlage, in het tweede deel van dit jaarverslag. Daar waar van toepassing, wordt u verwezen naar het bijhorende achtergrondverhaal.

2015 is voor Titurel een jaar vol verandering geweest, zowel extern als intern. De veranderingen in de afrekensystematiek van de PGB's en de transitie naar de WMO vroegen veel zorg en aandacht. Mede dankzij de goede samenwerkingsrelatie met de verschillende betrokken partijen zijn deze processen voor Titurel vlot verlopen. De bezetting bleef op peil, ondanks het feit dat we, vanuit een geplande uitstroom van een paar bewoners, voorzichtigheidshalve rekening hielden met een lichte terugloop.

Intern zette Titurel belangrijk stappen in de professionalisering van onze organisatie en ons kwaliteitssysteem – zowel procesmatig als zorginhoudelijk. Dit werd in juni 2015 bekroond met het behalen van het kwaliteitscertificaat ISO voor Zorg en Welzijn.

In het voorjaar vond een bestuurswissel plaats: Peer Muntz trad na zes jaar af als directeur/bestuurder en gaf het stokje door aan Katrien Muylaert. Het personeelsbestand kende in de loop van het jaar een lichte groei, aansluitend bij de grotere zorgvraag van onze bewoners.

Kortom, we kijken niet alleen met trots terug op een jaar hard werken en mooie resultaten, daarnaast blikken we ook vol vertrouwen vooruit naar de toekomst!

*Katrien Muylaert, directeur/bestuurder
Mei 2016*

2. Profiel van de organisatie

2.1. Algemene gegevens

Naam	Stichting Titurel
Adres	Putseweg 4
Postcode	4645 RK
Plaats	Putte
Telefoonnummer	0164-602071
Inschrijving KvK	41083739
e-mailadres	info@titurel.nl
website	www.titurel.nl

2.2. structuur van de organisatie

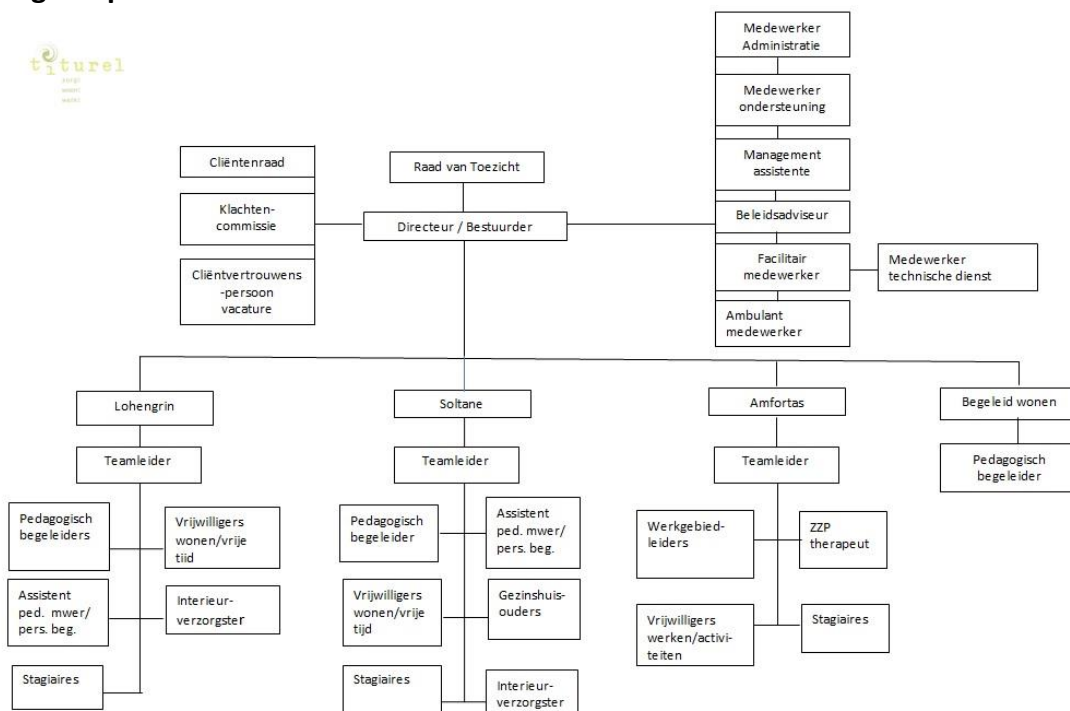
Juridische structuur

Titurel is een stichting die ten doel heeft mensen te begeleiden bij het volwaardig participeren in de samenleving, vanuit een veilige en stimulerende leef- en werkomgeving.

Besturingsmodel

Titurel is een stichting met een Raad van Toezicht en een eenkoppige Raad van Bestuur die optreedt als directeur/bestuurder.

Organogram per 31 december 2015

Functie	Gemiddeld FTE	Aantal medewerkers	
Directeur	0,78	1	
Man.assistente/ beleidsadviseur	2,44	3	
Administratief medewerker	0,89	1	
Ambulant medewerker	1,67	2	
Gezinshuisouder	2	2	
Huishouding/ techn dienst	1,06	2	
Assistent pedag. medewerker	0,44	1	
Pedagogisch medewerker	7,44	13	waarvan 4 oproep- krachten
Teamleider	2,50	3	
Werkgebiedleider	1,69	4	
Totaal	20,91	32	

Overzicht functies en aantal medewerkers, onderverdeeld naar FTE, peildatum 1 januari 2015

Functie	Aantal FTE	Aantal medewerkers	
Directeur	0,78	1	
Man.assistente/ beleidsadviseur	1,89	3	
Administratief medewerker	1,33	2	
Ambulant medewerker	0,89	1	
Gezinshuisouder	1,00	1	
Huishouding/ techn. dienst	1,06	2	
Assistent pedag. medewerker	0,89	1	
Pedagogisch medewerker	9,78	19	waarvan 6 oproep- krachten
Teamleider	2,50	3	
Werkbegeleider	1,64	4	
Totaal	21,76	37	

Overzicht functies en aantal medewerkers, onderverdeeld naar FTE, peildatum 31 december 2015

2.3. Kerngegevens

2.3.1. Missie & visie

Titurel biedt zorg en begeleiding aan mensen met een bijzondere ontwikkelingsvraag; met een stoornis in het autistisch spectrum, met een verstandelijke beperking en/of met psychische problemen. Wij helpen hen bij het wonen, het werken en het ontwikkelen van de eigen talenten en persoonlijkheid.

We doen dit binnen de context van een gemeenschap: een woon- werkgemeenschap die gevormd wordt door cliënten, medewerkers, gezinshuisouders en vrijwilligers. Onze cliënten variëren in zorgvraag en –behoefte, leeftijd en achtergrond. Samen ‘zijn’ we Titurel: iedereen kent elkaar, maakt samen plannen en onderneemt activiteiten. Soms met de hele groep, soms met een paar mensen. Dit doen we op basis van gelijkwaardigheid en respect, met aandacht voor wat ieder nodig heeft, rekening houdend met elkaars behoeften en beperkingen.

Daarbij vindt iedereen zijn eigen plek en aansluiting met de anderen. Onze medewerkers ondersteunen dit wanneer dat nodig blijkt te zijn. De begeleiding is erop gericht dat iedereen binnen de groep leert om, zonder voorbij te gaan aan zijn eigen behoeften, rekening te houden met elkaar en bereid is elkaar te helpen en steunen waar nodig.

Immers: wanneer iedereen bereid is om rekening te houden met elkaar, hoeft de individuele mens zich minder aan te passen. Hierdoor kan iedereen zich geborgen voelen omdat hij mag zijn wie hij is en er rekening wordt gehouden met ieders behoeften en ‘eigen-aardigheden’.

Het ondersteunen van de ontwikkeling staat centraal in onze begeleiding. Leidraad daarbij is het vinden van de eigen weg binnen het leven, waarin iemand met de aanwezige beperkingen een goed, gelukkig leven leidt. Dit is ook bij onze medewerkers essentieel. Wij vragen van onze medewerkers dat zij bereid zijn om na te denken over hun eigen waarden, overwegingen en handelen, hierover te reflecteren en in gesprek te gaan met collega’s.

2.3.2. Wonen

Titurel biedt bewoners, in twee kleinschalige leefgroepen, langdurige zorg. De bewoners leven samen in een gemêleerde groep van mensen met een verschillende achtergrond, problematiek en zorgzwaarte. Binnen deze woonvorm wordt individuele begeleiding geboden op basis van het, met de cliënten en wettelijk vertegenwoordigers, vastgestelde individuele zorgplan. De medewerkers van Titurel verzorgen 24-uurs begeleiding en beschikbaarheid.

Titurel biedt kleinschalig groepswonen (24-uurs begeleiding) op twee locaties:

Hoofdlocatie – landgoed Bieduinen	Woongroep Soltane	15 plaatsen
Locatie Hoogerheide	Woongroep Lohengrin	15 plaatsen

Begeleid wonen: (partiële begeleiding)

Hoogerheide	De Jasmijn	3 plaatsen
-------------	------------	------------

Logeren kan op onze hoofdlocatie, landgoed Bieduinen, te Putte.

In 2015 werd alle woonzorg gefinancierd op basis van een PGB met grondslag (WLZ) VG en (WMO) GGZ.

Locatie Soltane

Wet Langdurige zorg (WLZ)	Zorgzwaarte pakket	Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO)	Zorgzwaarte pakket
14 cliënten		2 cliënten	
	3 2 cliënten		Licht 0
	4 1 cliënt		Midden 1 cliënt
	5 1 cliënt		Zwaar 1 cliënt
	6 10 cliënten		

Overzicht bewoners met gegevens indicatie/zp per locatie Soltane, peildatum 31 december 2015

Locatie Lohengrin

Wet Langdurige zorg (WLZ)	Zorgzwaarte pakket	Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO)	Zorgzwaarte pakket
11 cliënten		5 cliënten	
	3 5 cliënten		Licht 1 cliënten
	6 5 cliënten		Midden 3 cliënten
	7 1 cliënt		Zwaar 1 cliënt

Overzicht bewoners met gegevens indicatie/zp per locatie Lohengrin, peildatum 31 december 2015

2.3.3. Werkplaatsen

Het werken in de werkgebieden (functie dagbesteding) biedt de bewoners van Titurel een zinvolle en waardevolle daginvulling. Werk is in de visie van Titurel meer dan alleen maar dagbesteding: werk is ook mede-bepalend voor je identiteit, het is de basis van zelfrespect en zelfwaardering.

We bieden binnen Titurel een ruime keuze aan afwisselend werk:

- Ambachtelijk werken: houtatelier, matten & weven, textielatelier, keramiekatelier;
- Zorg voor mens, dier & omgeving: dierenverblijf, groenproject & bosbouw, keuken, huishoudelijke dienst;
- Persoonlijke ontwikkeling: cultuurklas, basisklas, leesklas en huiswerkklas.

Aantal interne deelnemers aan de werkgebieden per 31 december 2015: 30
Aantal externe deelnemers aan de werkgebieden per 31 december 2015: 3

2.3.4. Ambulante begeleiding & logeren

(voormalig) Bewoners die uitstromen of deelnemers aan de werkgebieden kunnen vanuit Titurel ook ambulante woonbegeleiding krijgen – in de eigen woonsituatie wordt dan die zorg geleverd waardoor het lukt om zelfstandig te wonen. Wanneer nodig wordt dit gecombineerd met een logeerfunctie – af en toe even bijtanken, aanleunen in de groep waarna het zelfstandig wonen weer opgepakt kan worden

Ambulant	Wet Langdurige zorg (WLZ)	Zorg-zwaarte pakket	Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO)	Zorg-zwaarte pakket
2			2	Midden
1			1	licht

Overzicht cliënten ambulante begeleiding, peildatum 31 december 2015

2.4 Samenwerkingspartners

Titurel heeft in 2015 sterk ingezet op, hetzij continueren, dan wel initiëren van samenwerkingsrelaties op zowel organisatie- als cliëntniveau.

Op organisatieniveau onderhouden we samenwerkingsrelaties met:

- ✓ De 3 Brabantse Wal gemeenten;
Per één januari 2015 is de overeenkomst voor Wmo Begeleiding afgesloten. Naast PGB kunnen cliënten nu ook op basis van ZIN dagbesteding afnemen.
- ✓ Centrumgemeente Bergen op Zoom;
Met de centrumgemeente Bergen op Zoom sloten we een overeenkomst af voor het aanbieden van Beschermd Wonen en dedeelname aan de Fysieke Overleg Tafel Beschermd Wonen.
- ✓ Het BWI (Brede Welzijns Instelling) huiskamerproject;
Het doel van het Huiskamerproject is om oudere inwoners van Hoogerheide een ontmoetingsplaats te bieden. Onze bewoners ontvangen de bezoekers in hun eigen woonkamer, ze worden hierin bijgestaan door vrijwilligers die aan het project verbonden zijn.
- ✓ Keij Administratief adviesbureau;
Wij zijn een samenwerkingsverband aangegaan met Keij Administratief adviesbureau ter behartiging van de financiële belangen van die bewoners /cliëntvertegenwoordigers die het budgetbeheer niet zelf (wensen te) regelen.
- ✓ Jos de Grauwfonds, Stichting Aktie Breek en Stichting Vrienden van Titurel;

Een aantal van onze cliënten heeft niet de financiële mogelijkheid de eigen bijdrage te betalen; het Jos de Graauwfonds ondersteunt deze cliënten financieel. De Stichting Vrienden van Titurel en de Stichting Aktie Breek voorzien in een financiële bijdrage aan een aantal bewoners opdat zij kunnen deelnemen aan de, door Titurel georganiseerde, jaarlijkse zomervakantie.

- ✓ BWI en Stichting SamenWerken voor het project BWI Groendienst;
De BWI Groendienst verzorgde, in samenwerking met cliënten van Titurel, mee het bosonderhoud van het landgoed.
- ✓ Afdeling preventie van de Brandweer Midden en West Brabant;
De brandweer houdt, in samenspraak met Titurel, hun jaarlijkse brandweeroefening op het landgoed Bieduinen.
- ✓ Onderwijsinstellingen in de regio;
Op Titurel bieden wij stagiaires die een opleiding in de zorg volgen, graag een werkplek om zo de nodige praktijkervaring op te doen. De stagiaires die bij ons werkzaam waren in 2015 waren aangesloten bij het Kellebeek College en Scalda.
- ✓ De Samenwerkende Zorgboeren Zuid (SZZ);
In het gezamenlijk scholen van medewerkers op het gebied van Interne audits.
- ✓ Stichting Presentie;
In het kader van deskundigheidsbevordering volgen alle zorgmedewerkers de training Presentiebenadering.
- ✓ Staatsbosbeheer;
Jaarlijks gaan onze bewoners en een aantal medewerkers, samen met leden van Staatsbosbeheer, enkele dagen knotten.

Titurel heeft op cliëntniveau samenwerkingsrelaties met:

- ✓ GGZWBN voor gespecialiseerde diagnostiek en behandeling.
- ✓ Stichting Dag- en Woonvoorzieningen (SDW) op het gebied van diagnostiek en behandeling.
- ✓ MEE West Brabant. Oriëntatie potentiële cliënten en toeleiding.
- ✓ Diverse werkgevers in de regio waar cliënten maatschappelijke stage lopen.

In de verhalen *Wilgen knotten is het nuttigste uitstapje mét pannenkoeken* en *Gasten genieten op Titurel* delen cliënten en deelnemers hun ervaringen over de samenwerking met Staatsbosbeheer (knotten) en de BWI (huiskamer Hoogerheide).

3. Bestuur, toezicht, bedrijfsvoering

3.1. Raad van Bestuur

Titurel heeft een eenhoofdige Raad van Bestuur, in de vorm van een directeur/bestuurder. In 2015 is er een bestuurswissel geweest; Peer Muntz trad, per 30 april, na een periode van 6 jaar af. Katrien Muylaert kwam in dienst als bestuurder per 1 februari 2015. Op deze manier werd een korte overlappingsperiode tussen de beide bestuurders ingelast.

In het verhaal *Bestuurders in gesprek* wordt in een tweegesprek met de bestuurders hun verbinding en betrokkenheid met Titurel verwoord.

3.2. Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht richt zich op het belang van de stichting en alle daarbij betrokkenen, met de in acht neming van de identiteit van de stichting. De Raad van Toezicht staat de Raad van Bestuur met raad terzijde en kan op eigen initiatief advies uitbrengen aan de Raad van Bestuur, vanuit zijn toezichthoudende en adviserende taak. De hoofdtaken van de Raad van Toezicht zijn onder meer: de Raad van Bestuur benoemen/schorsen/ontslaan, de begroting, jaarrekening en het beleidsplan goedkeuren alsook de externe accountant aanstellen.

In 2015 kwamen we, met het aantreden van een nieuw lid, tot een vijf-hoofdige Raad van Toezicht.

	Functie en overzicht aantreden	Overzicht aftreden	Nevenfuncties
Jan Meeuwisse	Voorzitter, aangetreden 2012	Treedt af mei 2016, niet herverkiesbaar	- Bestuurslid Golfclub Princenbosch met portefeuilles Marketing en Communicatie - Vice voorzitter van de Vereniging van oud-leerlingen SCJ
Gerda Klokke	Lid, aangetreden 2013	voorjaar 2017 (+ 2 ^{de} termijn herverkiesbaar)	Geen
Toon Oomen	Lid, aangetreden 2013	najaar 2017 (+ 2 ^{de} termijn herverkiesbaar)	- Commissaris van de N.V. Stadsherstel in Breda - Bestuurslid van de Stichting Landgoed Wolfslaar Breda - Adviseur van Rondom Werk in Oud-Gastel
Ruud van Egmond	Lid, aangetreden 2013	najaar 2017 (+ 2 ^{de} termijn herverkiesbaar)	- Penningmeester/secretaris Stichting Aktie Breek - Secretaris Rotaryclub Rucphen Zundert Halderberge - Lid ledenraad Rabobank West Brabant Noord te Etten Leur
Johan van de Put	Lid, aangetreden 2015	December 2019 (+2 ^{de} termijn herverkiesbaar)	- Fiscaal adviseur bij Maquis Belasting-adviseurs - Arbitrer in arbitrage-zaken bij de Kamer van Koophandel

			- Docent bij de Accountants Academy - Mede eigenaar drukkerij F.D.L. B.V. - Penningmeester Rotary club Rucphen, Zundert, Halderberge
--	--	--	--

Overzicht leden Raad van Toezicht, peildatum 31 december 2015

In 2015 vonden zeven vergaderingen van de Raad van Toezicht plaats, te weten op:

- 5 februari 2015
- 10 maart 2015
- 16 april 2015
- 2 juli 2015
- 11 september 2015
- 6 november 2015
- 10 december 2015

Onderwerpen die aan bod kwamen:

- (goedkeuring) begroting en jaarplan 2015
- Goedkeuring jaarrekening 2014
- Besluitvorming inzake huisvesting/accommodatie
- Relatie met de Stichting Bieduinenhof
- Kwaliteitscertificering
- Transitie/transformatie in de zorg: ontwikkelingen
- Personele wijzigingen (bestuurswissel)
- Financiële resultaten
- Begroting en jaarplan 2016
- Good Governance Code
- Statuten en Bestuurlijk Statuut Stichting Titurel

In het najaar van 2015 besloten de leden van de Raad van Toezicht een deskundige in te schakelen om hen te begeleiden in een traject om het functioneren van de raad te toetsen aan de waarden en afspraken van de Good Governance Code. Daarnaast werd de betrokken deskundige ingezet om de evaluatie van het functioneren van de Raad van Toezicht te begeleiden en hierin advies te verstrekken. In totaal vonden twee individuele en drie gezamenlijke bijeenkomsten plaats (waarvan de laatste bijeenkomst in januari 2016).

We onderschrijven het belang van een goede communicatie tussen de Raad van Toezicht en de Cliëntenraad; in 2015 hebben beide raden daarom de afspraak gemaakt tenminste éénmaal per kalenderjaar een gedeeltelijk gezamenlijke vergadering, met de voltallige raden dan wel een afvaardiging daarvan, te houden.

3.3. bedrijfsvoering

3.3.1. P & C cyclus

In 2015 werden, als onderdeel van de certificering, de planning en controlecyclus zwaarder ingezet. Naast de monitoring van de financiën en de zorgproductie, werden ook de zorgplansystematiek, de kwaliteitsregistraties (incidenten, evaluaties, klachten) en de RIE gemonitord. Als onderdeel van de RIE werden een medewerkerswaarderingsonderzoek en een cliënt (en netwerk-) waarderingsonderzoek uitgevoerd.

3.3.2. Risico's

1. Financieel, voldoende financiële middelen. Voor de continuïteit van de zorg- en dienstverlening is een gezond financieel beleid essentieel. Titurel heeft een goed weerstandsvermogen en kan een en ander opvangen. De financiële positie wordt nauwgezet gevolgd door de Bestuurder en de Raad van Toezicht. Dit geldt eveneens voor de gevolgen van de decentralisaties in het sociaal domein.
2. Financieel, voldoende inkomsten. De beschikbare plaatsen zijn daadwerkelijk bezet. Titurel heeft voor een deel te maken met verouderde accommodatie. Om in de toekomst attractief te blijven, worden de mogelijkheden onderzocht om beter aan de eisen van deze tijd te kunnen voldoen. Tevens dient de organisatie meer bekendheid in de regio te genereren. Daartoe zijn de website en de folders vernieuwd. Contact met collega zorgaanbieders, verantwoordelijken bij gemeenten, medewerkers van de toegang, scholen e.d. zijn opgepakt. Er wordt deelgenomen aan informatiemarkten, grootschalige evenementen en werkgroepen.
3. Medewerkers, bekwaam personeel. Persoonlijk begeleiders hebben minimaal een opleiding op het gebied van Zorg en Welzijn op niveau 3. Daarnaast vinden er bijscholingstrajecten plaats, zowel intern als extern.
4. Administratief, de juiste gegevens worden bijtijds aangeleverd bij de financiers. Voortkomend uit nieuwe wet- en regelgeving en nieuwe contracten worden andere eisen gesteld aan de facturering. De aanschaf van een nieuw zorgadministratie systeem is hierin ondersteunend.
5. Veilig wonen en werken. Titurel draagt zorg voor signaleringsplannen, het in kaart brengen van (individuele) veiligheidsrisico's, legionella controles en brandveiligheidssystemen.

3.5. Medezeggenschap cliënten

Titurel heeft, conform de wet Medezeggenschap voor Cliënten in de Zorgsector, een cliëntenraad waarin de ouders en wettelijke vertegenwoordigers de belangen van de bewoners behartigen. Daarnaast heeft Titurel een bewonersparticipatie georganiseerd middels de huiskamervergaderingen per locatie en de gezamenlijke huiskamervergadering van beide locaties.

3.5.1. Cliëntenraad

Leden Cliëntenraad	Datum start	Datum aftreden	Nevenfuncties
Frank Mouws (voorzitter vanaf één juli 2015)	1 juli 2015	1 juli 2019	Zelfstandig adviseur en coach op het gebied van HRM, organisatie-ontwikkeling en arbeidsmobiliteit, oa. werkend voor Rijkswaterstaat en Matchpoint@Work
Jan Pieterse	1 januari 2015	1 januari 2019	geen
Corrie Nuyten (voorzitter tot één juli 2015)	1 juli 2014	1 juli 2018	- medecoördinator van de telefoon-dienst van Zorg om zorg te Putte - vrijwilliger 2de hands verkoop in (en ten voordele van) de kerk
Marian Dusink	11 december 2013	11 december 2017	vrijwilliger bij de bibliotheek

Overzicht leden Cliëntenraad, datum van toe- en aftreden en eventuele nevenfuncties, per 31 december 2015

In 2015 vonden acht vergaderingen van de Cliëntenraad plaats waaronder twee vergaderingen in het kader van de organisatie van een deel van de ouderdag die we organiseerden op zaterdag 19 september 2015.

De vergaderingen vonden plaats op:

- 4 februari 2015
- 5 maart 2015
- 4 april 2015
- 26 juni 2015: ter voorbereiding van de ouderdag
- 7 augustus 2015: ter voorbereiding van de ouderdag
- 4 september 2015
- 9 oktober 2015
- 11 december 2015

Onderwerpen die tijdens deze vergaderingen aan bod kwamen:

- Algemene verslaglegging MRIC's
- Status en aanpassen van het reglement van de cliëntenraad
- Voortgang transitie langdurige zorg
- Deskundigheidsbevordering medewerkers
- Toelichting kwaliteitscertificering
- Werving en selectie nieuw lid cliëntenraad (F. Mouws)
- Bespreking analyse cliënttevredenheidsonderzoek
- Organisatie (deel van) de ouderdag; meer betrokkenheid ouders bij beleidsontwikkeling
- Huisvesting/accommodatie

- Advies begroting 2015
- Advies jaarplan 2016
- Advies benoeming gezinshuisouder

In 2015 werd de door Titurel jaarlijks georganiseerde ouderdag gedeeltelijk door de cliëntenraad ingevuld. Het middagprogramma bestond uit 'discussietafels' waar ouders, bewoners met een afvaardiging van de cliëntenraad en medewerkers, in gesprek gingen over een aantal thema's, te weten: voeding, beweging, sexuele omgang en onze website. Samen met de cliëntenraad werd gestart met een werkgroep Voeding en een werkgroep Beweging, met als doel de bestaande situatie te inventariseren en voorstellen voor nieuwe ontwikkelingen te formuleren.

In het verhaal *De cliëntenraad is een bondgenoot* vertellen Frank Mouws en Corrie Nuijten waarom zij het belangrijk vinden deel uit te maken van de cliëntenraad.

3.5.2. Huisavond

Binnen Titurel kennen we naast een klassiek vormgegeven cliëntenraad, ook de huiskameravond, tijdens deze avond gaan we in gesprek met de bewoners. Het doel is om, met alle bewoners, de communicatie direct en transparant te houden zodat iedereen zich betrokken en aangesproken voelt en de lijnen zeer kort zijn.

Wekelijks vonden, op beide locaties, huiskamergesprekken plaats.

Tijdens de huiskamergesprekken kunnen de bewoners elk gewenst onderwerp ter sprake brengen; daarnaast worden zij geïnformeerd over zaken die vanuit de organisatie spelen. Wij vinden de ideeën en bevindingen van de bewoners belangrijk; deze worden betrokken in de besluitvorming.

4. Beleid, inspanningen en resultaten 2015

De doelstellingen die we gesteld hebben in 2015 zijn globaal terug te brengen naar continuïteit en kwaliteitsverbetering van zorg en – als voorwaarde daarvoor - professionalisering van de processen.

We streven naar het leveren van goede zorg. Dit betekent 'rust in de tent', weten waar je aan toe bent, regelmaat, medewerkers waarbij het goed toeven is, waar je een goede relatie mee opgebouwd hebt, een zinvolle daginvulling, leuke vrije tijd activiteiten. Niet teveel maar wel genoeg prikkels om de ontwikkeling te stimuleren.... Een fijne eigen kamer, medebewoners waar je het mee kan vinden en als je daar behoefte aan hebt, een hond om mee te spelen en konijnen om mee te knuffelen. Kortom: een goede plek om te wonen en te leven.

Uiteindelijk is dit alleen mogelijk middels stabiliteit in de bedrijfsvoering, goede financiële resultaten die voldoende middelen genereren om ook op lange termijn zorg te kunnen garanderen en vooral, lieve en deskundige medewerkers.

4.1. Organisatie

4.1.1. Kwaliteit

Certificering

Tot 2015 leverde Titurel enkel zorg op basis van PGB financiering. Een belangrijke voorwaarde om nu ook Zorg in Natura (ZIN) te kunnen leveren, is onder andere een voor de sector gangbaar kwaliteitscertificaat. Gekozen is voor het ISO certificaat voor Zorg en Welzijn, NEN EN 15224:2012, waarbij binnen de vastgestelde kaders ook ruimte is voor eigen invulling van de organisatie. In een kort tijdsbestek is het Kwaliteits Management Systeem (KMS) ontwikkeld. Op 11 en 13 mei 2015 heeft de externe audit door Walvis Certificering plaatsgevonden. Deze is positief verlopen en het kwaliteitscertificaat is afgegeven voor een periode van 3 jaar. Jaarlijks vinden er vanuit de externe auditor opvolgingsaudits plaats.

We citeren uit de rapportage:

Positief is dat Titurel kwaliteitsborging en certificatie niet alleen als een doel op zich ziet, maar bereid is middelen en tijd vrij te maken voor het ontwikkelen van een optimaal kwaliteitsmanagementsysteem welke bijdraagt aan de kwaliteit van zorg.

Dit positieve punt sluit aan bij het gegeven dat de certificering weliswaar nieuw is voor Titurel, maar het leveren van kwalitatief goede zorg al jarenlang een speerpunt is.

Interne audit

Een belangrijk onderdeel van het Kwaliteits Management Systeem is het uitvoeren van interne audits. Het intern audit team dat bestaat uit 2 medewerkers, heeft voor de zomer een 7-tal interne audits uitgevoerd. Van iedere audit is een kort verslag van de bevindingen gemaakt. In de 2e helft van het jaar hebben beide auditoren, in samenwerking met de Samenwerkende Zorgboeren Zuid, een uitgebreide training Interne audits gevolgd. Zij hebben het geleerde vervolgens in de praktijk gebracht bij opnieuw een 7-tal interne audits. De auditoren hebben voorafgaand aan iedere audit uitleg gegeven over de gang van zaken. De interne audits zijn positief ervaren, opbouwend en interessant om op deze wijze naar de eigen werkprocessen te kijken. De bevindingen hebben geleid tot aanpassingen van enkele processen en procedures. Daarnaast is de informatie gebruikt als input voor de systeembeoordeling.

MRIC: incidenten

In 2015 is er, mede in het kader van het kwaliteitsbeleid, fors ingezet op het melden van incidenten en calamiteiten; de MRIC's zijn immers duidelijke aanknopingspunten voor kwaliteitsverbetering. In totaal zijn er 105 MRIC's ontvangen waarvan er 34 te maken hadden met medicatie en medicatieverstrekking, 61 direct cliëntgebonden waren, zeven meldingen te maken hadden met brandveiligheid en we drie overige meldingen noteerden.

- Medicijnen

De meldingen inzake medicatie gingen voornamelijk om het niet volgen van procedures (m.n. het onjuist aftekenen van de medicatielijst) en het vergeten van medicatie op het voorgeschreven tijdstip cq. te laat, te verstrekken. Elk voorval is opgelost en heeft in geen

enkel geval geleid tot een gevaarlijke situatie: in geval van twijfel is, zoals de procedure het vraagt, de medisch verantwoordelijke of huisartstentpost geconsulteerd. Omdat dit een veelvoorkomend probleem is, maakt de verpleegkundige maandelijks een overzicht van de onzorgvuldigheden, ter bespreking in zowel de teambijeenkomsten als tijdens individuele overleggen.

- Cliëntgebonden MRIC's

De cliëntgebonden MRIC's betreffen voornamelijk meldingen van de locatie Putte, leefgroep Soltane (53 van 61), dit kan verklaard worden vanuit de iets andere samenstelling van de bewonersgroep: op Soltane wonen cliënten met een grotere gedragsproblematiek. De meeste MRIC's op Soltane zijn afkomstig van vier cliënten (totaal 47), met respectievelijk 16, 16, acht en zeven meldingen. De meldingen zijn gerelateerd aan de individuele problematiek en zorgvraag van deze bewoners, en zijn te herleiden naar innerlijke onrust, boosheid en onvrede wat gedragsproblemen met zich meebracht. Bij twee bewoners is er sprake van een psychiatrisch ziektebeeld waarbij nauwe afstemming met de behandelaar gezocht werd. Een van de bewoners vertoonde wegloop-gedrag. Over de opvolging hiervan zijn individuele afspraken met de ouders gemaakt.

Vanuit onze locatie te Hoogerheide, leefgroep Lohengrin, werden zeven meldingen genoteerd, waarvan één melding een externe cliënt betrof die zich dreigend opstelde naar een medewerker. De MRIC's van Lohengrin gaan over vijf bewoners. Het gaat driemaal over een conflict tussen bewoners, tweemaal over nepwapens (die inmiddels vernietigd zijn), eenmaal over een ongeluk met schade aan de auto van een bewoner en eenmaal een ongeluk met lichamelijk letsel na een val.

- Brandveiligheid

Zeven MRIC's hadden te maken met brandveiligheid. In geen gevallen heeft dit geleid tot het inzetten van de brandweer of direct gevaar voor bewoners en/of personeel. Een overzicht van de betreffende incidenten:

- er was sprake van een bewoner die weigerde uit bed te komen na een brandalarm;
- een nooddeur bleek op slot te zitten, dit werd gemerkt tijdens de zomermaanden in een poging frisse lucht binnen te krijgen;
- een gebroken glaasje bij de nooddeur, dit bleek per ongeluk ingedrukt te zijn
- het ontstaan van rookontwikkeling na het gebruik van een friteuse en magnetron.

Alle MRIC's zijn in de teamvergaderingen dan wel individueel besproken met de betreffende medewerker. Deze besprekingen hebben er toe bijgedragen dat er een grotere bewustwording is bij de begeleiders m.b.t. het houden van de regie houden en de mogelijkheden tot het bijsturen van gedrag. Een aantal incidenten zijn ook in de huisavonden met de bewoners besproken: veelal reageren de bewoners op elkaar en een incident leidt vaak tot onrust. Hiervoor is veel aandacht geweest.

Naar aanleiding van de besprekingen van de MRIC's zijn verbeteracties uitgezet. Sinds eind oktober zijn er, waar mogelijk, extra diensten ingezet om de werkdruk te verlagen en meer direct beschikbaar te kunnen zijn voor de bewoners.

In 2016 zal de groep van Soltane gesplitst worden waardoor er voor de bewoners onderling minder prikkels zullen zijn en er meer ruimte en rust komt.

Individuele analyse

Minstens eens per jaar worden de individuele zorgplannen geëvalueerd op de verschillende aandachtsgebieden die voor onze bewoners van toepassing zijn. De uitkomsten van de bundeling van de individuele zorgevaluaties hebben geleid tot de volgende aandachtpunten:

- Financieel: het overdragen van het budgetbeheer van cliënten die zelf niet het beheer kunnen voeren of geen personen hebben in hun netwerk die dit voor hen kunnen verzorgen, aan een externe partij;
- Sociaal functioneren: aandacht voor bejegening op maat, afgestemd op (de verschillen in) het niveau van de bewoners;
- Psychisch functioneren: aandacht voor te grote drukte, teveel prikkels;
- Zingeving: het bieden van meer ondersteuning;
- Lichamelijk functioneren: toegespitst op individuele bewoners voor beweging en voeding;
- Praktisch functioneren: aandacht voor ADL vaardigheden bij individuele cliënten.

Klachten

In 2015 zijn er geen klachten ingediend. De klachtencommissie kwam een keer bij elkaar; onderwerp van de agenda was de voortgang en ontwikkeling van Titurel.

Cliënttevredenheidsonderzoek

In het voorjaar werd door de Stichting Inzet voor Zorg een cliënttevredenheidsonderzoek georganiseerd in opdracht van Titurel. In het onderzoek werden zowel de cliënten als het netwerk bevroegd.

De respons bedroeg 60% m.b.t. de deelname van cliënten en 50% m.b.t. de deelname van ouders/wettelijk vertegenwoordigers. De gemiddelde tevredenheid bedroeg 8,1 op een schaal van 10 voor de cliënten, 7,7 voor de ouders/vertegenwoordigers.

Er werd specifiek ingezoomd op de algemene tevredenheid, de communicatie, de zorg, het wonen, het werken en bijzondere activiteiten. Uit de gegeven resultaten filterden wij een aantal verbeterpunten, te weten:

- de bekendheid en de communicatie met de cliëntenraad;
- de bekendheid met de website van Titurel
- de afstemming met het netwerk van de bewoner;
- de persoonlijke hygiëne van een paar bewoners.

Als positieve punten werden onder andere benoemd:

- waardering voor het uitdrukkelijk ruimte inbouwen voor de evaluatie van de zorg ;
- tevredenheid over de bejegening;
- waardering voor een nauwere samenwerking met de GGZ.

De aandachtspunten werden opgenomen in de 'verbetermatrix', onderdeel van ons kwaliteitssysteem. De hierin opgenomen actiepunten worden uitgezet en opgevolgd in de diverse teamoverleggen en, daar waar het aandachtspunten betreft voor specifieke bewoners, bij de respectievelijke pedagogisch medewerker/persoonlijk begeleider.

4.1.2. Contractering

Met het behalen van het kwaliteitscertificaat ISO voor Zorg en Welzijn, NEN EN 15224:2012, voldeden we aan de eisen die gesteld werden met betrekking tot het leveren van Zorg in Natura vanuit de WMO. Per één juli 2015 sloten we dan ook een Basisovereenkomst "Maatschappelijke ondersteuning" en een Resultaatovereenkomst "Maatwerkvoorziening begeleiding WMO 2015" af met de gemeenten van de Brabantse Wal om begeleiding en dagbesteding te kunnen leveren. Op één januari 2016 volgde de overeenkomst met betrekking tot het beschermd wonen.

Ondanks het feit dat we per één juli een raamovereenkomst sloten voor de levering van Zorg in Natura, werd in 2105 enkel zorg geleverd die gefinancierd werd vanuit het PGB en, voor de dagbesteding, via onderaannemerschap van een collega zorginstelling.

4.1.3. Professionalisering

Bedrijfsprocessen

Begin 2015 hebben we bij Titurel het zorgregistratieprogramma "Zilliz" ingevoerd. In een eerste fase richtten we ons op de inhoudelijke inrichting; te weten de zorgrapportages en dossiervoering. In een tweede fase troffen we voorbereidingen voor het koppelen van Zilliz aan de financiële administratie.

Inzake het voeren van de boekhouding en het organiseren van de financiële stromen binnen onze organisatie maakten we in 2015 een professionaliseringsslag. Het financiële proces werd opnieuw ingericht en de salarisadministratie werd overgedragen aan een extern kantoor. In 2016 zetten we deze tendens verder en verwachten we een koppeling te maken met het financiële programma van de gemeente(n).

Deskundigheidsbevordering

- **Presentiebenadering**

Incompany-training;

Duur: 14 dagdelen;

Deelnemers: alle zorgmedewerkers

De doelstelling van de training is het ontwikkelen van een reflectieve professionaliteit aansluitend bij de visie en identiteit van Titurel.

Positief beoordeeld:

- kwaliteitsslag reflectie cliëntbesprekingen;
- bewuster aansluiten bij de leefwereld en behoeften van de bewoners;
- bewustwording van het eigen perspectief in interpretaties en waarneming.

- **BHV**

Incompany training

Duur: 2 dagdelen

Deelnemers: alle pedagogisch medewerkers

Iedere pedagogisch medewerker volgt gedurende twee dagdelen een basiscursus BHV, en ontvangt hiervoor, indien geslaagd, een certificaat. Vervolgens wordt jaarlijks gedurende één dag een herhalingscursus gevolgd. Het doel is dat elke pedagogisch medewerker geschoold is in brandbestrijding, EHBO, reanimatie en ontruiming.

De trainingen worden op locatie gegeven en op maat van de organisatie aangepast. Zo zijn de ontruimingsoefening (waarbij ook de bewoners betrokken worden) en de EHBO-training toegespitst op de risico's die aan onze organisatie verbonden zijn.

- **Training medicijnverstrekking**

Online training

Deelnemers: alle pedagogisch medewerkers

De training "Verantwoord medicijngebruik" is een algemene cursus voor intramurale zorg; alle pedagogisch medewerkers hebben in 2015 online de basiscursus gevolgd en een certificaat behaald.

- **Individuele training**

Naast de incompany-trainingen die door (een gedeelte van) een team gevolgd werden, hebben individuele medewerkers ook trainingen in het kader van een persoonlijk ontwikkelingsplan gevolgd.

- leergang "Leiding geven" aan de Interactie Academie te Antwerpen;
- hygiëncode HACCP-certificaat bij de Algemene Stichting Horeca Onderwijs;
- themadag "Van moeilijk verstaan naar begrijpend handelen" omgaan met spanning en agressie bij het Edith Maryon College;
- training "Vorbereiden en uitvoeren van interne audits" bij de Walvis Consulting Group;
- training "Onderhandelen en samenwerken met familie van cliënten in residentiële setting" bij de Interactie Academie in Antwerpen.

4.2. Ontwikkelingen m.b.t. het zorgaanbod:

4.2.1. Ontwikkeling werkgebieden

- Interne ontwikkeling: we hebben de eigen werkgebieden breder ingezet met een focus op de ontwikkeling van producten in plaats van materialen waardoor meer samenwerkings-mogelijkheden tussen de werkgebieden onderling ontstonden.
- Externe ontwikkeling: uitbreiden van de capaciteit.

Voor elke cliënt worden in het begeleidingsplan doelstellingen geformuleerd die aan de grondslag liggen van de deelname van een bewoner/cliënt aan een in- of extern werkgebied. Om de nodige beschutting te kunnen bieden, besteden we met name voor de externe werkgebieden veel aandacht aan de onderlinge afstemming.

4.2.2. Ontwikkeling m.b.t. accommodatie

De huidige huisvesting van Titurel op de hoofdlocatie in Putte (landgoed Bieduinen) en de accommodatie van de werkgebieden de Cluse voldoen niet meer aan de geldende hedendaagse kwaliteitseisen.

Het rijksmonument, waar de hoofdlocatie gehuisvest is, heeft te maken met ernstig achterstallig onderhoud. Ook de accommodatie van de Cluse, die gehuisvest is in een noodgebouw dat dateert uit de zestiger jaren, is niet toereikend.

Eind 2015 hebben we met de eigenaar van het landgoed een principe overeenkomst voor verwerving van het monument en een langdurige erfpacht kunnen afsluiten. Hierdoor ontstaat de mogelijkheid in de toekomst plannen voor vernieuwing van de accommodatie te ontwikkelen. Dit zal de komende jaren veel aandacht vragen.

5. Bijlagen

- 5.1 Bestuurders in gesprek
- 5.2 De cliëntenraad is een bondgenoot
- 5.3 Gasten genieten op Titurel
- 5.4 Roland schittert in toprestaurant
- 5.5 Het is hier fantastisch!
- 5.6 Werk ze!
- 5.7 Wilgen knotten is het nuttigste uitstapje mét pannenkoeken

5.1 Bestuurders in gesprek

In het grote, soms barre, zorglandschap is Titurel anders dan anders. Titurel besturen gaat veel verder dan een “gewone” bestuursfunctie. Bestuurder zijn van Titurel houdt goed op de winkel en het geld passen in, verstandig beleid voeren, maar vooral lef hebben, af en toe een slapeloze nacht, en daarbij altijd zorgen dat de zorg en de belangen van de bewoners prevaleren. Samen brachten Peer Muntz en Katrien Muylaert hun “kind” Titurel tot de adolescentie. Onder Katriens vleugels mag Titurel nu volwassen worden. In gesprek met Muntz en Muylaert blijkt dat dit kind een bijzonder leven leidt.

In 2007 trad Peer Muntz (60) aan als directeur-bestuurder van Titurel, na jarenlang regiodirecteur te zijn geweest in de jeugdzorg. “In die tijd werd Titurel min of meer gedwongen om na te denken over professionalisering, en op dat moment werd ik gevraagd om toe te treden tot het bestuur van Titurel. Ik trof een organisatie met een enorme bezieling en inzet, maar het ontbrak aan enige vorm van professionaliteit.”

Peer kreeg de niet onaanzienlijke taak om die professionaliteit in de organisatie te introduceren, zonder de zorg voor de bewoners daaronder te laten lijden.

“Reorganiseren lag voor de hand en dat advies kreeg ik ook vanuit mijn netwerk. Ik koos echter voor een geleidelijk proces van transformatie, met als streven alle medewerkers aan boord te houden.

De werkelijkheid bleek weerbarstiger, een veranderingsproces roept altijd weerstand op. De situatie waarin Titurel verkeerde vroeg om heftige interventies en soms impopulaire beslissingen. Dat was nodig om het “puberende kind” Titurel de stap naar volwassenheid te laten maken. Ik heb er altijd naar gestreefd om het belang van de verandering te blijven uitleggen, aan personeel zowel als bewoners.”

Na een veranderingsproces is het tijd voor een fase van integratie. Een andere energie, die volgens Peer ook het beste gedijt onder een andere bestuurder. Die kwam er in 2015, in de persoon van Katrien Muylaert. Met een bijzonder brede achtergrond in zorg en welzijn, waarvan ze onder andere ruim 12 jaar een leidinggevende functie in de maatschappelijke opvang bekleedde, kwam ze op Titurel terecht. Aanvankelijk slechts met de opdracht het kwaliteitsbeleid vorm te geven. Katrien en Peer kenden elkaar en deelden veel opvattingen op het gebied van “goede zorg”. Samen kwamen ze erachter dat er voor Katrien veel meer te doen was op Titurel. “Verandermanagement en management zijn twee verschillende

vakken. Voor mij was het een proces van losweken, terwijl het voor Katrien een kwestie van omarmen werd”, zegt Peer. Een interessant gesprek ontstaat.

Katrien: “Titurel was nog niet klaar voor protocollen. De begeleiding van teams en het vaststellen van het primair proces verdienen voorrang. Peer en ik hebben dat samen in de steigers gezet. Die start onder de vleugels van iemand die Titurel door en door kende bleek een ideale “start” voor mij als bestuurder.” Peer: “Katrien en ik zijn het zeer eens over het feit dat je de bewoners altijd moet betrekken bij belangrijke beslissingen. Mijns inziens is dat tegenwoordig een groot manco in de zorg. Het draait altijd om de bewoners, de zakelijkheid moet daaraan ondergeschikt blijven. Wanneer Titurel een nieuwe medewerker aannam waren de bewoners daarvan als eerste op de hoogte, zij hebben daar immers het meeste belang bij. Ik ben in mijn tijd als directeur vaak op het matje geroepen door bewoners.”

Katrien: “Dat gebeurt mij nu ook. Natuurlijk kun je niet elk besluit volledig uitleggen en moeten de bewoners er ook op kunnen en durven vertrouwen dat het bestuur hun belangen laat prevaleren, maar ik vind het helemaal niet verkeerd als een bewoner aan een sollicitant komt vragen welke voetbalclub zijn favoriet is. Dat kan bijzonder zinnig zijn!” Peer: “Je mag rustig weten dat ik in mijn tijd als directeur ook wel slapeloze nachten heb gehad. We hadden allerlei mooie plannen voor Titurel, maar door de bezuinigingen, reorganisaties en transitie in de zorg werden we gedwongen een pas op de plaats te maken en ervoor te zorgen dat er een onwrikbare basis voor de toekomst lag. De transitie in zorgland hebben

Titurel mede gemaakt tot wat het nu is.” Katrien: “Belangrijk is dat we doorgaan in de lijn zoals we nu bezig zijn en het evenwicht vasthouden. Maar we moeten ook meegaan in de “vaart der volkeren”. We zijn trots op de ISO-certificering die ons onlangs werd toegekend en op de raamovereenkomst die we met de gemeente sloten. We kunnen nu direct sturen en dat past ook bij mijn karakter, ik houd van richting geven en voortbewegen.” Peer: “In haar korte tijd als bestuurder heeft Katrien al goede dingen gerealiseerd, waar dat kwaliteitscertificaat er slechts een van is. Haar wacht een mooie tijd, waarin ook weer ruimte is voor leuke dingen. Mede door de kleinschaligheid opereer je als bestuurder van Titurel dicht tegen de inhoud van de zorg, en het is mooi om te zien hoe Katrien dat begrijpt. Het was prettig de Raad van Toezicht te kunnen souffleren in de zoektocht naar mijn opvolger, een betere kandidaat dan Katrien kon Titurel zich niet wensen. Het was prachtig dat zij beschikbaar was!”

Als bestuurslid van de stichting “vrienden van Titurel” blijft Peer Muntz betrokken bij de instelling die hij 8 jaar lang bestuurde. De liefde, zo zegt hij zelf, is nog lang niet over. Katrien Muylaert toont zich nuchter over de taak die haar wacht. “Goed management is een zware verantwoordelijkheid. Ik wil goed op Titurel en het geld passen en verstandig beleid voeren. En ja, dat betekent dat ik – net als Peer – óók wel eens moeilijk in slaap kom. Maar dat is snel vergeten wanneer ik ’s morgen de prachtige oprijlaan van Titurel oprijd. Aan het einde daarvan staat dan onze bewoner Robert-Jan, die roept: “Kom hier schattebout!” en me omhelst. Dan realiseer ik me hoe weinig bestuurders zo op hun werk begroet worden en weet ik weer hoe bijzonder Titurel is.” Katrien beschrijft daarmee een “warm bad” dat Peer maar al te goed herkent. Samen vinden ze er de juiste omschrijving voor: “Het bijzondere leven in het bos bij Titurel.”

5.2 De cliëntenraad is een bondgenoot

“Wij willen meer zijn dan een formaliteit. Meedenken, structurele problemen aankaarten, betrokkenheid creëren bij de ouders en van Titurel een nóg beter plek maken, dat is onze ambitie!” Voorzitter Frank Mouws (57) weet de functie van Titurels cliëntenraad krachtig samen te vatten. Met vier leden is de cliëntenraad niet groot, maar aan deskundigheid en motivatie is geen gebrek.

Haar zoon Gert-Jan woont al tientallen jaren op Titurel dus Corrie Nuijten (68) – lid en voormalig voorzitter van de cliëntenraad – is gewend om regelmatig binnen te lopen. Ze woont immers dichtbij en vindt het gezellig. Deel uit maken van de cliëntenraad heeft haar altijd aangesproken, “de cliëntenraad is een orgaan van relatieve buitenstaanders die een vinger aan de pols houden en hun nek uitsteken als er (structureel) dingen misgaan. Samen met de directie en de medewerkers hebben wij een directe invloed op Titurel en de zorg die er verleend wordt, zo maken we Titurel samen nóg beter.”

Met de komst van de ouderraad werden in 2010 de eerste stappen op weg naar een cliëntenraad gezet. Oud-voorzitter Corrie zegt: “Met vier leden zijn we niet groot, maar het heeft al jaren gekost om die vier mensen bij elkaar te krijgen. Veel ouders lijken het wel best te vinden, of ze realiseren zich niet hoe belangrijk een cliëntenraad is en hoeveel positieve invloed die kan uitoefenen. We werken hard om meer betrokkenheid te creëren. Elk jaar organiseert Titurel een ouderdag: afgelopen jaar heeft de cliëntenraad een gedeelte van het programma verzorgd. Met elkaar hebben we toen aandachtspunten besproken en vastgesteld welke kwesties het meest urgent zijn. Dat was prettig.” De ouderdag liep zelfs uit, volgens Corrie en Frank een teken dat de betrokkenheid onder ouders groot is én groeit. “De verbinding leggen tussen de organisatie van Titurel, de cliënten en de ouders, dat is een belangrijke taak”, zegt Frank.

Tijdens de ouderdag kwam naar voren dat o.a. voeding en beweging binnen Titurel meer aandacht verdienen. De cliëntenraad belooft die onderwerpen in 2016 nauw te blijven volgen. “Wij hebben een andere invalshoek dan het bestuur en de medewerkers”, legt Frank uit, “daarom trekken wij hard aan de bel als we zien dat zaken niet goed verlopen. Dat beleidsmatig meedenken spreekt me zeer aan en de samenwerking met het management van Titurel verloopt prima. We hebben hetzelfde streven: de zorg op Titurel steeds

verbeteren, de kern versterken zonder dat het bijzondere karakter van deze mooie instelling in het bos verloren gaat.”

Over karakter gesproken: de cliëntenraad is zich zeer bewust van het feit dat de accommodatie van Titurel verouderd is en de nodige aandacht verdient. “De accommodatie is niet meer van deze tijd”, zegt Frank. “Als het tot vernieuwing komt, moeten we natuurlijk zorgen dat de bewoners verzekerd blijven van een rustige, prikkelarme omgeving. Ook daar zitten we bovenop!” vult Corrie aan.

Over de zorg die hun kinderen op Titurel ontvangen zijn Frank en Corrie zeer te spreken. Frank zegt dat de openheid, vriendelijkheid en het “familiegevoel” van Titurel hem raakten en dat feit mede leidde tot de beslissing om zijn dochter Faye op Titurel te laten wonen. “Titurel ligt op een prachtige plek en de gemoedelijke sfeer en onderlinge contacten tussen de cliënten met respect voor elkaars beperkingen en mogelijkheden, het gevoel van samen zijn en samenwonen dat hier heerst is de kern”, zegt hij, “Je ziet dat zorg vaak begint bij het budget. In PGB-situaties begint de zoektocht naar zorg vaak bij de vraag waar de zorg het goedkoopste is. Bij grote instituten gaat het budget vaak voor de zorg. De vraag hoe je de menselijke maat in het oog kunt houden is een zeer interessante en Titurel zit absoluut aan de goede kant van het spectrum. De kleinschalige zorg hier is uniek en waardevol, maar we moeten slagen blijven maken. Dat is in het belang van Titurel en haar bewoners. Wij zijn daarin een bondgenoot. Zoek ons eens op, samen bereiken we altijd meer!”

5.3 Gasten genieten op Titurel

“Eén week ben ik niet geweest, maar verder was ik er elke keer. Het is gezellig en je komt hier veel oude bekenden tegen. Zie je die mevrouw? Daar heb ik 40 jaar lang de melk aan de deur gebracht en nu kom ik haar hier weer tegen!” “Eigenlijk zag ik het niet zitten om hier te komen, ik deed het om mijn dochter een plezier te doen. Maar ik moet toegeven dat het best lol is. Je treft hier gewone, gezellig mensen en je doet meer dan alleen maar kletsen!” De commentaren van Fons Jansen (89) en Lies Bolders-Kool (78) zeggen eigenlijk alles over het huiskamerproject dat Titurel samen met BWI Woensdrecht opzette in Hoogerheide.

Het is gezellig druk in de woonkamer van de Titurel-woning aan de Ossendrechtseweg in Hoogerheide. De gasten zitten aan tafel. Ze kletsen en maken samen kerststukjes, geholpen door enkele enthousiaste bewoners van Titurel.

Jopie Sanders (36) is teamleider van de locatie Hoogerheide. Zij vertelt hoe dit huiskamerproject ontstond. “Wij wilden laten zien wie we zijn, dus organiseerden we een burendag toen we ons hier vestigden. Er kwamen veel buurtbewoners kijken, het was een enorm leuke dag. Een groepje ouderen bleef even “hangen” en dat klikte enorm, met elkaar en met onze bewoners. Zo ontstond het idee dat we dat “vaker moesten doen”. We kwamen in contact met BWI en hoorden dat zij een locatie zochten voor een soortgelijk project.

Na superenthousiaste reacties van onze bewoners – zij wonen hier, dus is het belangrijk dat ook zij akkoord zijn met wekelijks bezoek – raakte het project in een stroomversnelling. Vanaf april zijn we elke donderdagochtend geopend, en het is elke donderdagochtend reuzegezellig! Onze bewoners zetten zich in als vrijwilliger, ze serveren koffie en helpen de bezoekers bij activiteiten. Zolang ze daar van genieten en er geen stress door ervaren is dit een prachtige manier om onze bewoners dichterbij de maatschappij te brengen!”

Wie om zich heen kijkt ziet dat het project werkt. De huiskamer is laagdrempelig en vrijblijvend, en open voor iedereen die het leuk vindt anderen te ontmoeten bij een kopje koffie, of leuke activiteiten te ondernemen. De gasten genieten van de vele bekenden, en van de contacten met de bewoners van Titurel, die op hun beurt lijken op te bloeien bij het “zorgen” voor de gasten. De 89-jarige Fons Jansen heeft een lang werkzaam leven als melkboer achter de rug. Door zijn beroep kent hij iedereen en kent iedereen hem. Toch ontmoette hij in de huiskamer bij Titurel weer oude bekenden die hij min of meer uit het oog was verloren. “Het is altijd gezellig om hier een praatje te komen maken. De mensen

hier zijn interessant, de één weet dit, de ander weet dat, maar ik weet altijd het meeste!” lacht hij, “je merkt: ik hou wel van een lolletje. Daar kom ik hier voor. Niet omdat ik eenzaam ben of wat dan ook, ik heb het altijd hartstikke druk, maar op donderdagochtend stond er nog niks in mijn agenda. Nu is het één van de leukste ochtenden van de week!”

Datzelfde vindt Lies Bolders-Kool, geeft ze schoorvoeten toe. Voor haar was het niet makkelijk om naar de huiskamer te komen. “Ik zag het helemaal niet zitten. Een beetje zitten en kletsen, da’s niks voor mij, ik ben meer op mezelf. Maar de wijkzuster bleef maar aandringen, net als mijn dochter. Dus zei ik “oké, ik zal gaan, maar het zal maar voor één keer zijn!” Ik ben inmiddels al een keer of tien geweest, het is hier best lollig. Je ontmoet gewone mensen, en het is leuk om meer te doen dan alleen kletsen. Het is een uitje dat zeker helpt om de eenzaamheid te verdrijven!”

Ze wordt onderbroken door een enthousiaste uitroep: “Met hem wil ik op de foto!” Bewoonster Karen – die alles behalve graag op de foto gaat – vliegt op Fons Jansen af en poseert met hem.

Jona (24) is geen grote prater, maar als hij vertelt over de gesprekken die hij met Fons voerde over diens tijd in Indië, of over het boerenleven rondom Woensdrecht kan hij zijn enthousiasme nauwelijks verhullen. Ook Sil (22) geniet van de gezellige praatjes met de gasten.

“Het is leuk om de mensen te helpen en te zien hoe iedereen hier aardig is en begrip toont voor elkaar”, zegt ze.

Dat is Jona met haar eens: “Het is leuk om met de mensen om te gaan, en ik weet zeker dat dit project helpt tegen vereenzaming. Zelf vind ik het leuk omdat de mensen die hier komen vaak interessante verhalen hebben, zoals Fons. Toen ik hier kwam wonen wist ik niks over Hoogerheide, dus van Fons leer ik veel, ook over de geschiedenis. Dat hij in Indië heeft gevochten vind ik heel interessant!” Het laatste woord is aan Karen. “Soms zit ik op een “eilandje”, en moet ik meer doen voor mezelf. Dat is spannend, want ik vraag me altijd af of ik het wel goed doe en ik kan niet tegen complimenten. Maar ik vind het hier leuk, ik ben hier altijd welkom en de mensen vinden het ook leuk dat ik er ben. Soms zeggen ze dat ze me missen als ik een keertje niet naar de huiskamer kom. De mensen voelen zich beter als ze hier zijn geweest, en iedereen zegt dat dat niet zou lukken als wij er niet zijn.” En zo is het precies.

5.4 Jaarfeesten voor rust en regelmaat

Sint Jan. Sint Maarten. Sint Michael. Sinterklaas. Zoveel “sinten” en op Titurel zijn ze allemaal belangrijk. Niet vanwege de religieuze context, maar vanwege de levenslessen die ze in zich dragen en de rust en regelmaat die deze jaarlijks terugkerende feesten – jaarfeesten dus – brengen in de levens van bewoners. Zo simpel is het.

Niet alleen Sint Jan, Sint Maarten, Sint Michael en Sint Nicolaas worden op Titurel uitbundig gevierd, ook de adventsperiode, Kerstmis, Driekoningen, Maria Lichtmis, Pasen en Pinksteren krijgen veel aandacht. Dat de jaarfeesten op Titurel een belangrijke plek innemen verwijst natuurlijk naar de oorspronkelijk antroposofische achtergrond van het instituut. Zelf ontdekte Steiner ook al dat de jaarfeesten meer zijn dan folklore of religie. Zo is het ook op Titurel. De jaarfeesten hebben namelijk ook een praktische kant. “Voor veel van onze bewoners is een feest, Sint Maarten of Sint Jan bijvoorbeeld, een stuk minder abstract dan “november” of “juni”. Ze leven naar de feesten toe, de feesten bieden hen houvast, ritme en regelmaat in de seizoenen”, zegt onderwijzeres Janny Hopmans. Bij het uitwerken en invullen van de verschillende feesten krijgt zij hulp van vrijwilliger Judith Leuris (56) uit Huijbergen. Janny en Judith zijn het erover eens: “we zijn een dreamteam”.

Van alle jaarfeesten wordt Sint Jan op Titurel het grootst gevierd, vaak op de vrijdag vlak voor of na Sint Jansdag, 24 juni. Dat feest is op Titurel vooral een middel om de sociale kring van bewoners te vergroten. Janny: “Bij het Sint Jansfeest zijn ook de families van onze medewerkers van harte welkom. Zo ontstaat er in de tuin van Titurel vanzelf een groot en gezellig samenzijn waarin bewoners en medewerkers elkaar weer op een nieuwe manier leren kennen. De bewoners vinden dat fantastisch. Tijdens die feesten zie je onze gemeenschap groeien, en dat is erg mooi.”

Dat vindt ook Judith. Zij geniet van het werken met de bewoners, en met haar achtergrond in de zorg kan ze op Titurel haar ei volledig kwijt. Ze verricht veel werk – of zoals ze zelf zegt: “hand en spandiensten” – om de jaarfeesten voor de bewoners onvergetelijk te maken. Zelf wil ze niet teveel uitweiden over haar werk, maar die bescheidenheid wordt door Janny Hopmans weggewuifd: “Ik zou niet zonder je kunnen, je neemt me heel veel werk uit handen. Ik ben superblij met je!” Dat werk begint vaak al in de cultuurklas, waar in de loop van het jaar allerlei thema’s, dus ook die van de jaarfeesten, verder worden uitgediept. “De christelijke cultuur of de antroposofie zijn daarin zeker niet leidend”, zeggen beide dames,

“we verdiepen ons ook in andere culturen, voor zover de kennis en tijd dat toelaten. Onlangs kregen onze bewoners een zeer interessante rondleiding over het Joodse kerkhof dat naast Titurel ligt, op een Joodse feestdag notabene. Dat was een leerzame ervaring. Ook hadden we hier kortgeleden een islamitische vrijwilliger die de bewoners veel heeft verteld over zijn cultuur. Naar dergelijke mogelijkheden zoeken we altijd, maar de jaarfeesten blijven bijzonder belangrijk. Niet alleen omdat ze een Titurel-traditie zijn, maar vooral omdat onze bewoners er zo vertrouwd mee zijn.”

Over welke cultuur het ook gaat, en welk feest het onderwerp ook is, Janny en Judith zetten zich in om het op een speelse, begrijpelijke manier inzichtelijk te maken voor bewoners. Het feest van Sint Maarten vinden ze een prachtig voorbeeld. “Sint Maarten werd heilig verklaard omdat hij de helft van zijn mantel aan een arme man gaf die het erg koud had. In deze tijd van overspannen mensen en burn-outs is dat verhaal een perfecte leidraad om onze bewoners te leren dat het weliswaar goed is om je om anderen te bekommeren, maar dat het óók wenselijk is om aan jezelf te denken. Zo draagt elk jaarfeest een mooi verhaal in zich, waar wij ons op kunnen uitleven. En de bewoners zijn er zo het hele jaar mee bezig. In de cultuurklas, in de werkgebieden waar ze vaak allerlei attributen voor de feesten maken en tijdens de repetities. Het is duidelijk zichtbaar dat ze houvast ondervinden van de jaarfeesten en van de voorbereiding evenzeer genieten als van de uitwerking. Zo’n moment als laatst, toen Robert-Jan kwam vragen: “Wanneer is het weer Sint Maarten?” Daarom doen we het. Dat is de waarde van de jaarfeesten.”

5.5 Roland schittert in toprestaurant

Hij voelt zich er helemaal op z'n plek. Gekleed in het juiste tenue staat Titurel-bewoner Roland (35) in de keuken van het Ossendrechtse toprestaurant Jagersrust, de trotse drager van een door Michelin toegekende Bib Gourmand. In de keuken is Roland haast even onmisbaar als de chefs, en hij geniet met volle teugen van zijn werk. Restauranteigenaar Rob Leenaerts (43) geniet en leert nog dagelijks van zijn "bijzondere" werknemer, zelfs na zes jaar. Hij zegt: "Ik zie geen beperkingen, ik zie alleen mogelijkheden."

"Een medewerker met een beperking? Daar moet je hart als ondernemer voor openstaan. Je moet bereid zijn er de tijd voor te nemen, als je er voor openstaat krijg je er ook veel voor terug", vindt Leenaerts. Hij kwam enkele jaren terug min of meer toevallig in contact met Titurel.

Bij de paardenstal van zijn overbuurman werkte op dat moment een bewoner van Titurel. "Wij zochten toen ook medewerkers voor de afwas en het verrichten van allerlei hand- en spandiensten op doordeweekse dagen. Het toeval wil dat rond die tijd ook Koen van der Steen, een vriend van me, op Titurel ging werken. Zo kwam ik met Titurel in contact en is het balletje gaan rollen." Dat balletje rolde dus in de richting van Roland, die niet alleen een opleiding tot banketbakker voltooide maar ook al de nodige werkervaring opdeed. "Op Titurel werkte ik ook al vaak in de keuken, maar ik wilde meer", zegt Roland, "dus toen Koen me kwam vragen of ik interesse had om buiten Titurel in een restaurant aan de slag te gaan was ik heel blij. Toen ik hoorde dat het om Jagersrust ging, waarvan ik wist dat het héél goed staat aangeschreven, was ik buiten mezelf van blijdschap!"

Roland ging aan de slag, en geeft toe dat hij even moest wennen. Net als Rob trouwens, die zegt: "Het was voor iedereen wennen. We moesten leren dat Roland erg gevoelig is voor het gedrag van de mensen om hem heen en op piekmomenten kan een restaurant als dat van ons een erg stressvolle omgeving zijn. We ontdekten ook dat Roland veel fantasie heeft en soms dwangmatig aan de gang gaat. We moeten hem regelmatig afremmen. Maar we ontdekten ook dat hij keihard werkt en met de juiste begeleiding ook heel secuur kan zijn."

Roland glimt van trots bij de woorden van zijn “baas”. “Ik hoor dat ik het vaak beter doe dan de andere afwassers, dat is natuurlijk fijn”, zegt hij, “ik zorg ervoor dat alles in de keuken op tijd weer schoon is. Dat is best belangrijk werk!” Regelmatig knapt Roland andere “keukenklusjes” op: groenten snijden of kleine kookklusjes bijvoorbeeld, altijd onder nauwkeurig toezicht van Rob en zijn team. “Als hij dingen snijdt is hij verschrikkelijk precies”, lacht Rob, “maar we moeten hem goed in de gaten houden, want Roland kan zich snel té veel in klusjes vastbijten. Daarom geven we hem ook geen lijst met klusjes, dat levert hem stress op omdat de lijst volgens hem dan ook af moet. Dan is het aan ons om hem af te remmen. Als we hem werk aanleveren op momenten dat het kán, dan zie je hem soms uitblinken. Hij wil alles tot in de puntjes perfect doen, wij willen vooral graag dat hij die vrolijke, lachende Roland is, die op tijd komt, er verzorgd uitziet, met iedereen een babbeltje maakt en hier zijn leefwereld verruimt.”

Roland wordt niet betaald voor zijn maatschappelijke stage bij Jagersrust. In het verleden volgde hij wel enkele cursussen en trainingen, maar ook dat mag wettelijk gezien niet meer. “We stuurden Roland onder andere op HACCP-training en hij volgde ook de training sociale hygiëne”, zegt Rob, “dat was onze manier om hem te belonen, maar ook een wijze om zijn passie voor het vak nog wat verder aan te wakkeren. Ik heb dezelfde passie, en door Roland realiseer ik me dat het leven voor mensen met een beperking niet altijd makkelijk is. Dat ze meer willen en verder willen maar dat soms gewoon niet kan. Roland helpt ons goed, dus het is fijn hem ook te kunnen helpen.” Roland zou zich graag verder ontwikkelen in de keuken, maar erkent schoorvoetend dat die mogelijkheid er niet in zit. Rob begrijpt dat hem dat boos maakt, maar weet die boosheid handig om te zetten in een grap. “Toen we die conclusie trokken kwam je in een vervroegde midlifecrisis terecht, toch?” Samen lachen baas en werknemer. “Rob, weet je nog dat ik dacht dat ik hier had geleerd hoe ik bonbons moest maken en ik dat op Titurel ook wilde proberen?” zegt Roland, “dat eindigde in héél veel schoonmaakwerk!” Volgens Rob Leenaerts is het die grenzeloze ambitie die Roland vooral kenmerkt. “Hij werkt nu op maandag-, dinsdag- en donderdagmiddag bij ons. Eigenlijk werkt hij ook op vrijdagmiddag, maar daarmee zijn we gestopt. Hij is hier zo graag dat hij daardoor zo ongeveer met tegenzin op Titurel was. Daarom hebben we een stapje teruggedaan, zodat hij ook thuis z’n plekje terugvindt. Ik bewonder Roland om het feit dat hij elke keer weer dat hele roteind van Titurel naar ons toe komt fietsen. Bij team-uitjes of feestjes is hij er altijd en

hij is nooit te beroerd om een handje toe te steken in de organisatie. En vakantie, dat moet je Roland echt opdringen. Daarin is hij uniek in ons team. Hij heeft z'n plekje hier dik verdiend.”

5.6 Het is hier fantastisch!

Op Titurel vinden de bewoners het fantastisch. Ze wonen en werken er, ze zijn er thuis. Maar ook de bewoners van Titurel moeten af en toe even bijtanken. Vakantie hoort erbij en op vakantie is het óók fantastisch!

Robert-Jan (57) woont al bijna 25 jaar op Titurel. Jordy (20) woont er nog maar anderhalf jaar, maar over één ding zijn ze het roerend eens: de vakantie is een hoogtepunt van het jaar. Nog vaak kijken ze in het fotoboekje over de reis van vorig jaar, en verheugen ze zich al op de zomer. Dan gaan ze namelijk weer op reis. Tien dagen lang, soms in het buitenland, in een andere omgeving, relaxen, cultuur snuiven of actief zijn. “Leuk!” zegt Robert-Jan.

Ook pedagogisch medewerker Corrie Verbunt (56) kijkt al uit naar de vakantie. “Na een lang jaar mogen de bewoners best even bijtanken, alleen al daarom is de vakantie belangrijk. Op vakantie krijgen ze bovendien de kans om hun weg te vinden in een andere omgeving. Ze krijgen elke dag zakgeld, waar ze verstandig mee om moeten gaan. Ontspanning is het belangrijkste, maar natuurlijk leren onze bewoners haast als vanzelf veel op vakantie. Mede daarom vinden ze het zo leuk. Voor ons is het niet alleen leuk om mee te gaan op vakantie, het is ook leuk om alles te regelen. Wij hebben een heel jaar voorpret!” Dat regelwerk doet ze onder andere samen met haar collega Glenn Vrins (26). Ze vertellen dat er elk jaar een “avonturenvakantie”, een “relaxreis” en een meer cultureel getinte trip wordt georganiseerd. De reis maken de begeleiders en bewoners per auto, en dan begint het avontuur al, of de eindbestemming nou België is, of een plek diep in Frankrijk. “Bewoners mogen kiezen met welke reis ze het liefste meegaan”, zegt Glenn, “vorig jaar was ik bij de avonturenvakantie. We gingen naar Durbuy in de Ardennen, daar zijn we gaan midgetgolven, lasergamen, kayakken, we zijn met karts van een skipiste gescheurd, we zijn gaan vissen, uit eten geweest en hebben onder andere een chocolademuseum bezocht. Ik zoek graag naar nieuwe, verrassende activiteiten, en dat bevalt de bewoners ook!”

Jordy was één van die deelnemers. Hij had het prima naar zijn zin in Durbuy en vond het leuk dat het vakantiehuis zo dicht bij het dorp stond. “We hebben ook onze eigen vis gevangen, dat was leuk!”, zegt hij. De beste herinneringen heeft Jordy nog altijd aan een eerdere

vakantie, toen Titurel naar Walibi Flevo ging. “Daar”, zegt Jordy, “werd ik écht enthousiast van. Ik ben overall ingeweest!” Zonder dat hij zich daarvan bewust is, verwoordt Jordy daarmee heel mooi dat ook een ontspannen vakantie veel goeds kan doen voor een bewoner van Titurel. “Van dit soort uitspraken word ik blij”, zegt Corrie, “we doen veel moeite om er een mooie reis van te maken voor onze bewoners. Als ze dan zelf tot dit soort inzichten komen is dat erg fijn.”

Robert-Jan is nuchter, als het op vakanties aankomt. Logisch, want in al die jaren bij Titurel zag hij al erg veel van de wereld. Malta, Turkije, maar ook Zeeland, Limburg en Makkum bijvoorbeeld. “Makkum? Daar ben ik al vijf keer geweest!” zegt hij. Robert-Jan neemt er graag zijn gemak van op vakantie, dus hij blijft het liefste in Nederland. “Malta was saai, daar is niks te beleven. Ik vind Nederland het leukste, want in het buitenland versta ik niemand. Ik kook graag op vakantie en krantje lezen vind ik ook fijn. Fietsen doe ik ook graag, als ik maar niet verdwaal, maar dat is me in 25 jaar nog nooit gebeurd!” Robert-Jan herinnert zich al pratende steeds meer van zijn vakanties, zoveel dat hij zelfs moet terugkomen op zijn uitspraak dat Nederland het leukste is. “In Turkije was een hele lieve man, die hielp me door een beetje Nederlands te praten. Dat was leuk, kunnen we daar niet terug naartoe Corrie?” Waar de vakantie van 2016 naartoe gaat weten Corrie en Glenn nog niet. De Ardennen, Frankrijk, Limburg, alle opties liggen nog open. Zeker is wel dat ze op zoek gaan naar de leukste en interessantste uitstapjes. “Want”, zegt Glenn, “het belangrijkste is gewoon dat de bewoners het goed naar hun zin hebben.” Robert-Jan is al begonnen aan de voorpret. “Mijn moeder is 81”, zegt hij, “die ga ik volgend jaar weer een kaart sturen. En mijn broer, en tante Hannie...”

5.7 Werk ze!

Titurel is een thuis voor haar bewoners. En thuis, daar ontspan je na een werkdag. Want zoals iedereen gaan de bewoners van Titurel namelijk ook gewoon naar hun werk. Titurel biedt dagbesteding in de vorm van werken binnen de verschillende werkgebieden. Werkplezier staat daar voorop, voor bewoners, maar ook voor cliënten die niet op Titurel wonen maar zich graag mee inzetten op één van de werkgebieden.

Koen van der Steen (43) is teamleider werkgebieden op Titurel. Hij is zo'n werknemer die je alleen op Titurel tegenkomt. Enkele jaren terug was hij succesvol ondernemer in de decorbouw, en op zoek naar meer voldoening. Zo kwam hij op Titurel terecht. Niet alleen de opleiding tot pedagoog die hij voor zijn nieuwe functie volgde komt hem van pas, juist zijn achtergrond in de decorbouw is nog dagelijks nuttig in de houtwerkplaats die onder zijn vakkundige leiding staat. "Al onze medewerkers zijn pedagogisch onderlegd, maar hebben ook specifieke vakkennis binnen het werkgebied waarin zij bewoners begeleiden. Mijn collega Mirjam volgt bijvoorbeeld regelmatig cursussen en trainingen op het gebied van textiel. Peter, die in de keuken werkt, haalde onlangs zijn HACCP-certificaat en is natuurlijk ook BHV-er. Zorg is heel breed, dat komt op Titurel duidelijk tot uiting."

In de verschillende werkgebieden spelen ook vrijwilligers een belangrijke rol. "We zoeken altijd vrijwilligers met een achtergrond in één van onze werkgebieden. Op dit moment zoeken we specifiek mensen die ervaring hebben met dieren en het werk in bos en tuin.

Belangrijk is dat vrijwilligers affiniteit hebben met onze doelgroep. Het is immers een fantastische groep om mee te werken en je krijgt er veel van terug. Niet alleen onze bewoners en externe deelnemers hebben plezier in hun werk, dat geldt evengoed voor onze vrijwilligers!” zegt Koen.

Drie werkgebieden werden al even besproken: de houtwerkplaats, het textielatelier en de keuken. Verder is er het keramiekatelier, matten en weven, dierverzorging, bosonderhoud en de verschillende klassen. Meer dan genoeg dus om voor elke bewoner een passende en prettige dagbesteding te bieden.

“Het werk moet passen in het zorgplan en bij de specifieke ontwikkelingsvraag van een bewoner”, zegt Koen, “het werk wordt dus zoveel mogelijk aangepast op het individu. Het mooiste is echter dat die verschillende individuen ontdekken dat ze met elkaar prachtige dingen kunnen maken. De één kan goed zagen, de volgende goed vijlen, de ander goed schuren, weer iemand anders kan goed lakken.

Wanneer die vakmensen samenwerken met hun “collega’s” uit het textielatelier staat er bijvoorbeeld zomaar ineens een prachtige poef!” Die prachtige poef, en alle andere decoratie-items, kussens, matten en speelgoed dat op Titurel gemaakt wordt, is te koop. “Door de doelgroep waarmee we werken kunnen we geen productie garanderen, maar door goede communicatie met onze opdrachtgevers gaat het eigenlijk altijd goed.

De opbrengsten van de verkoop worden geïnvesteerd in werk, materialen en apparatuur, maar ook in werkbezoeken en vakanties voor onze bewoners. Veel belangrijker dan de opbrengst is echter de wetenschap voor onze bewoners dat er ook echt een afnemer is voor wat ze maken. Daar ontlenen ze veel trots en eigenwaarde aan, het maakt dat ze nóg beter hun best doen.”

Regelmatig wordt er gewerkt volgens actuele thema’s. Kerst bijvoorbeeld. Koen en zijn collega’s signaleren dat het werk daardoor nóg meer gaat leven. “Al vlak na de zomer kwam onze bewoonster Karen naar me toe met de vraag of we geen kerststalletjes moesten gaan maken zodat we er genoeg zouden hebben voor de kerstmarkt waar we met een stand gaan staan”, zegt Koen, “op zo’n moment zie je hoe het werk de bewoners bezighoudt en uitdaagt. Kort geleden hebben we gewerkt rond het thema “vintage”. Ook een grote uitdaging! Bewoners maken iets wat ze mooi hebben afgelakt, maar dat moeten ze dan vervolgens weer gaan afschuren tot het er “gebruikt” uitziet. Voor onze bewoners is dat

vreselijk moeilijk, maar tegelijk erg uitdagend en daardoor waardevol.”

Tijdens het gesprek met Koen van der Steen zit bewoner Toon driftig te schuren. Hij maakt een autootje van hout, dat doet hij graag. Koen toont een autootje dat Toon eerder maakte. Het is groen en niet helemaal symmetrisch. “Maar”, zegt Koen, “daardoor is het juist uniek. Houtbewerking is een dynamisch vak. Je ziet bewoners soms met enorm enthousiasme een stuk hout te lijf gaan, maar als het hardhout is kunnen ze veilen en gutsen tot ze een ons wege, dan lukt het niet. En juist dan ontstaan de mooiste situaties, waarin bewoners door met elkaar te overleggen en elkaar te helpen tot een plan komen. Zo ging het ook met dit autootje, voor de wielen en de lak kreeg Toon hulp van medebewoners. De vorm is echter helemaal Toon, en hij heeft ook getest of het autootje goed rijdt. Met elkaar hebben we bepaald dat dit autootje voor 7,50 € naar een kind mag gaan, zodat die er mooi speelgoed aan heeft. Terwijl Koen dat vertelt loopt bewoner Bob langs. Hij hoort Koen vertellen, ziet de notitieblok en het fototoestel en zegt nuchter: “Werk ze!” Ook zo, Bob.

5.8 Wilgen knotten is het nuttigste uitstapje mét pannenkoeken

Titirel wil zo dicht mogelijk bij de maatschappij staan. Dankzij Staatsbosbeheer kunnen onze bewoners zich niet alleen nuttig maken voor flora en fauna en interessante mensen ontmoeten, ze kunnen ook genieten van een heus kampement met houtkachels. En van in de buitenlucht gebakken pannenkoeken! Medewerker Lukas van Crimpen en bewoners Ton en Machiel vertellen hoe werk kan veranderen in een uitstapje dat het verheugen waard is.

Eerst even wat technische informatie. Knotwilgen moeten elke paar jaar worden geknot. Als dat niet gebeurt, bezwijkt de stam onder het gewicht van de jonge takken. Kortom: de knotwilg is een mooie, oerhollandse boom, maar hij heeft wel het nodige onderhoud. Dat is knotten: het inkorten van de takken zodat ze weer naar hartenlust kunnen uitgroeien tot die zo kenmerkende vorm van de knotwilg.

“Het is al zeker acht jaar geleden, misschien wel langer”, zegt Lukas (57), “dat ik in de krant zag dat Staatsbosbeheer op zoek was naar vrijwilligers voor het knotten. Daarop heb ik contact gelegd met Staatsbosbeheer en sindsdien gaan wij drie keer per jaar met een grote groep bewoners wilgen knotten. Momenteel doen we dat vooral in het natuurgebied Everland, tussen Roosendaal en Nispen.”

Staatsbosbeheer-vrijwilliger Piet van Oeffelen neemt de Titirel-groep daarbij al jarenlang onder zijn hoede. Dat er tussen hem en de bewoners een bijzondere band is ontstaan blijkt wel als bewoners Ton (47) en Machiel (42) enthousiast vertellen over het “kampement” dat Piet langzaam liet ontstaan. “Het begon met een windschermpje dat hij vastknoopte aan zijn auto.

Daar konden we dan achter staan als we even pauze hadden”, zeggen Machiel en Ton, “wat later werd dat een partytent, weer wat later een schaftkeet en nu is die schaftkeet volledig met hout bekleed en staat er een partytent voor met daarin een houtkachel!” Ton glundert als hij zegt: “En elke keer bak ik pannenkoeken op die kachel, voor de hele groep! Volgens Lukas ben ik de veldkok!”

Volgens diezelfde Lukas is het wilgen knotten een behoorlijke arbeidsintensieve klus. En het feit dat de Titurel-bewoners dat helemaal niet erg vinden weet hij zeer te waarderen. Neem nou Machiel, die kan uren vertellen over hoe hij boven in de boom klimt om de hoogste takken te kunnen afzagen, over het nest van een steenuil en het wespennest dat hij ooit in een boom vond, over hoe hij zelfs de trekker een keer mocht besturen, over hoe de bewoners natte voeten oplopen als ze het ijs op de slootjes testen en over de spierpijn die hij daags na het knotten heeft.

“Het is tof!” is zijn rotsvaste conclusie. Ook Ton is een groot fan van de activiteit, dat komt vooral door zijn bovengemiddelde interesse in biologie en natuurkunde. Hij kan met autoriteit uitleggen hoe het cambium van de knotwilg zich bij de wortel van de tak bevindt, en het daarom belangrijk is de takken kort af te zagen zodat zich snel nieuw hout vormt. Lukas wil hem verbeteren en zegt: “Het is cambrium, niet cambium”, maar Ton veegt die

stelling vakkundig van tafel: “Het cambrium is een tijdperk!” En hij heeft gelijk. Tijdens het knotten heeft elke bewoner een “maatje”. Voor Ton is dat Fred, en hij verheugt zich al op het weerzien. “Fred was vroeger natuurkundeleraar en tijdens het knotten vertelt hij mij alles over het fenomeen natuurkunde, dat vind ik erg interessant.” En hoewel ze duidelijk verschillende interesses hebben vinden Machiel en Ton elkaar wel in de vaststelling dat het erg leuk is om te weten dat je iets betekent voor het welzijn van de natuur. “Knotwilgen die in bloei staan zijn zo mooi!” vindt Machiel.

Lukas benadrukt dat er voor elk van de ongeveer 30 bewoners die mee gaan knotten een passende taak kan worden gevonden. “De één kan zagen, de ander kan sjouwen, de volgende kan de bijlen en zagen slijpen. In een gebied waar geknot wordt is veel te doen en dat betekent voor ons ook een grote diversiteit aan werkaanbod. En het is elke keer weer mooi om te zien hoe ze elkaar spontaan terzijde staan bij moeilijke taken. Met elkaar komen ze er altijd uit, en dat maakt het een prachtige taak. We zijn ook blij met de waardering van Staatsbosbeheer en met Piet van Oeffelen, die voor ons het “gezicht” van het project is. Het knotten zien onze bewoners bijna meer als een uitstap dan als werk. Maar vergis je niet: het is arbeidsintensief. De spierpijn die Machiel noemt voelt hij niet alleen, die voelen de begeleiders ook!”